

Vybavuje:

Stella Hanzelová
+421 948 215 854 /sekretariat@sukromneskoly.sk

Vážený pán

Ján Horecký

minister školstva, vedy, výskumu a športu SR

MŠVVaŠ SR

Stromová 1, 813 30 Bratislava

kami@minedu.sk

Na vedomie:

Na vedomie:

Richard Vašečka

predseda Výbor NR SR pre vzdelávanie,
vedu, mládež a šport

richard.vasecka@nrsl.sk

Liptovský Hrádok, 06. 10. 2022

Vec: ***Transformácia poradenského systému a Model nárokovateľných podporných opatrení – stanovisko zástupcov neštátnych zriaďovateľov, riaditeľov a odborníkov k doterajšiemu priebehu***

Vážený pán minister,

Vážime si Vaše odhodlanie prevziať štafetu v riadení školstva v období zmietanom krízami vonkajšieho prostredia. Zároveň si uvedomujeme, že ste si sadli za stôl, na ktorom je rozpracovaných mnoho výziev čakajúcich na akútne riešenia. Dovoľte nám však, aby sme upriamili Vašu pozornosť na dve témy v oblasti regionálneho školstva, o ktorých sme presvedčení, že si vyžadujú neodkladné riešenia:

Transformácia poradenského systému.

Cieľom je zvýšenie dostupnosti, odbornosti a efektívnosti, čo celá odborná verejnosť privítala, avšak **obsah a spôsob realizácie transformácie stanovené ciele nenapĺňa**. Naši odborníci opakovane a bez úspechu upozorňujú, že ak sa urgentne (koniec roka 2022) neuskutočnia niektoré korekcie nastavených procesov, nastane kolaps neovereného a neodskúšaného systému. Doplátia naň hlavne rodiny s deťmi so zdravotným znevýhodnením.

Model nárokovateľných podporných opatrení.

Oceňujeme snahu vytvoriť model nárokovateľných podporných opatrení pre žiakov so ŠVVP i snahu o desegregáciu škôl. Vo všeobecnosti sa stotožňujeme s vytýčenými cieľmi Plánu obnovy a odolnosti SR. Za mimoriadne kontroverzné však považujeme navrhované prostriedky na dosiahnutie týchto cieľov, teda **obsah a spôsob realizácie**, s vážnymi exponenciálnymi dôsledkami pre aplikačnú prax.

Vážený pán minister,

v prílohe Vám posielame základný rámec nášho pohľadu na obe témy. Ubezpečujeme Vás, že sme pripravení s potrebným nasadením, svojou expertízou, podnetmi od našich škôl a školských zariadení vstúpiť do odbornej diskusie, prizvať našich expertov a zdieľať náš pohľad na daný stav s rizikami, ktoré vnímame i návrhmi riešení smerujúcich k zlepšeniu kvality obsahu, procesu i dopadov.

S úctou

Mgr. Miroslav Čurlík
viceprezident
**Asociácia evanjelických
škôl Slovenska**

Mgr. art. Eva Ohraďanová, ArtD.
prezidentka
**Asociácia súkromných škôl
a školských zariadení**

Mgr Daniel Masarovič
prezident
**Združenie katolíckych
škôl Slovenska**

Prílohy:

1. Transformácia poradenského systému – pohľad neštátnych zriaďovateľov, riaditeľov a odborníkov z praxe.
2. Model nárokovateľných podporných opatrení - pohľad neštátnych zriaďovateľov, riaditeľov a odborníkov z praxe

Transformácia poradenského systému

pohľad neštátnych zriaďovateľov, riaditeľov a odborníkov z praxe

Súčasná sieť poradenských centier (spolu 259 CPPPaP a ČŠPP, z nich neštátnych 92) je výsledkom 30 rokov formovania systému na základe prirodzenej potreby v jednotlivých lokalitách. V dôsledku umelo nastavených kritérií táto sieť zanikne 31. decembra 2022.

Cieľom transformácie poradenského systému malo byť zvýšenie dostupnosti, odbornosti a efektívnosti, čo odborná verejnosť privítala, avšak **obsah a spôsob realizácie transformácie stanovené ciele nenapĺňa.**

Obsahové nastavenie transformácie výrazne ohrozuje už teraz málo dostupný rozsah, prístupnosť a efektívnosť poskytovaných služieb, nerozširuje a neoptimalizuje sieť vo vzťahu k potrebám detí, nedefinuje zdroje vstupu ďalších odborníkov do systému. Chýbajú jasné merateľné kvantitatívne i kvalitatívne ciele zvýšenia kvality a efektívnosti poskytovania služieb. Spôsob realizácie nezabezpečuje udržanie kvalitných poradní, odborníkov, zabezpečenie kontinuity v poskytovaní služieb, nedodržiava sa (už dopredu nedostatočne nastavený) harmonogram.

Transformácia poradní ako ucelený materiál nebola nikdy predložená odbornej verejnosti, nebola predmetom medzirezortného pripomienkového konania (alebo iného verejného procesu posúdenia, ako napr. Učiace sa Slovensko, Plán obnovy a odolnosti...) a pripomienkovania odbornou verejnosťou s dodatočnou korekciou. Nie je zverejnený komplexný materiál k transformácii, ani s dostatočným predstihom jeho konkrétne úlohy a rozhodovania.

Odborná verejnosť od začiatku priebežne upozorňuje na nedostatky a riziká, upozornenia však neboli zohľadnené. Absentuje pilotné overovanie na zachytenie a odstránenie procesných nedostatkov bez toho, aby mali negatívny dopad na najzraniteľnejších. Etapy transformácie nie sú dopredu známe (legislatíva, ktorá má existenčný dopad sa tvorí netransparentne, priebežne a bez účasti expertného pohľadu zriaďovateľov) a zriaďovatelia sa oneskorene a nedostatočne dozvedajú o likvidačne stanovených podmienkach, na ktoré sa tak nemôžu kvalitne a zodpovedne pripraviť. Úplne absentuje prechodné obdobie, čo môže mať závažný dopad na klientov - deti a ich rodiny v podobe straty doterajšej odbornej starostlivosti bez primeranej náhrady. Na povrch vystupujú prvé závažné nedostatky s dopadom na deti (zanikajúce poradne nedokážu prijať nových klientov, nové poradne ešte nefungujú, narastajú čakacie lehoty a pod., systém opúšťajú prví odborníci).

Ak sa urgentne - v krátkom čase do konca kalendárneho roku 2022 - neuskutočnia niektoré korekcie nastavených procesov, nastane kolaps neovereného a neodskúšaného systému, na ktorý v konečnom dôsledku doplatia rodiny s deťmi so zdravotným znevýhodnením alebo inými potrebami. Necelé tri mesiace pred zmenou formy zariadení (1. 1. 2023), nie je zverejnený základný dokument popisujúci ucelený proces transformácie, nie sú stransparené podmienky (*napr. nie je známe zjednotené financovanie všetkých poradní podľa výkonov, ktoré by malo nadobudnúť platnosť až 1. 1. 2024, ktoré je základným predpokladom nastavenia veľkosti poradne, počtu zamestnancov i klientov*) a neplatia záväzné a platné časové míľniky. Takmer stovka nešťátnych zriaďovateľov sa opakovane a častokrát bezvýsledne dožaduje odpovedí na priam existenčné otázky - napr. definitívny počet poradní a ich územné rozmiestnenie, rámce financovania, organizačné postupy zabezpečenia, usmerňovanie klientov a pod., dodnes však bez významného efektu.

Do praxe zavádzané nové opatrenia vytvárajú základ pre niekoľko závažných hrozieb, spomedzi ktorých sme vybrali kľúčové tri:

- Zníženie geografickej dostupnosti služieb deťom a ich rodinám
- Zrušenie multidisciplinárneho prístupu a garancie efektívnej komplexnej starostlivosti hlavne pre deti s viacnásobným a najťažším postihnutím
- Zníženie kvality poskytovanej starostlivosti

Pre odstránenie hrozacej katastrofy, je v súčasnej situácii nutné v krízovom režime uskutočniť urýchlené kroky a rozhodnutia, ktoré by:

- odklonili hroziacu katastrofu a súčasne
- vytvorili (i keď nie príliš dlhý) prechodný čas na prehodnotenie uskutočnených krokov a úpravu legislatívy, ktorou sa doterajšie nedostatky napravia alebo aspoň minimalizujú.

Uvedené môžeme dosiahnuť posunutím platnosti § 130 ods. (6) zákona č. 245/2008 Z. z. (školský zákon) z 1. 1. 2023 na 1. 1. 2024, čo nijako neohrozí míľniky z Plánu obnovy a odolnosti SR. Tým sa automaticky vytvorí priestor na reálne prechodné obdobie s korekciami a postupným a plynulým vytvorením novej kvalitnej siete s dopredu zadefinovanými podmienkami jej fungovania.

K jednotlivým ohrozeniam podrobnejšie:

Zníženie geografickej dostupnosti služieb deťom a ich rodinám

Počet detí, ktoré potrebujú neodkladnú a priebežnú starostlivosť rastie. Deklarovaným cieľom transformácie bolo zvýšenie dostupnosti odbornej starostlivosti. **Vznik nového systému poradní je však výhradne v rukách zriaďovateľov a dostatočne nezohľadňuje potreby rodín a detí na danom území.**

Ministerstvo nejasným a oneskoreným zverejňovaním podmienok nového fungovania zapríčiňuje redukciiu doterajších poradenských centier, likvidáciu súkromných elokovaných pracovísk, odchod kvalifikovaných odborníkov do poradenských centier nižších úrovní alebo ich úplný odchod zo školstva. Absentujú transparentné pravidlá možnosti vzniku nových poradní od 1. 1. 2023, elokovaných pracovísk a model financovania, čo spôsobuje zriaďovateľom ekonomickú neistotu.

Transformáciou počet všetkých poradenských centier vrátane vysokošpecializovaných výrazne klesne z doterajších 256 na 148!

Reforma negarantuje ani doterajšiu šírku dostupnosti odborných činností, rovnomerné regionálne rozloženie najmä špecializovaných poradní minimálne na úrovni krajov.

Podľa zverejnenej mapy transformovaných poradní <https://datawrapper.dwcdn.net/vsSn7/5/> nová sieť je zoštíhľená a **znižuje sa jej dostupnosť - v cca 7 okresoch nebude vôbec dostupná (nárast nedostupnosti z doterajších 4 na cca 7)**, čím sa znásobia aj čakacie lehoty (napr. t.č. je oznámené zrušenie jediného cirkevného poradenského zariadenia, pohltenie vysokošpecializovaného centra pre deti s poruchou zraku v Levoči do centra nižšej úrovne, ale aj vznik jediného špecializovaného zariadenia pre deti s poruchou sluchu v Bratislave).

Návrh riešenia: zabezpečenie kontinuálnej zmeny formou prechodného obdobia a vytvorenie siete pokrytia a minimálnej dostupnosti CPP a ŠCPP s garanciou vopred stanoveného zabezpečenia poradenských centier.

Zrušenie multidisciplinárneho prístupu, ktorý bol garanciou efektívnej komplexnej starostlivosti hlavne pre deti s viacnásobným a najťažším postihnutím

CŠPP disponujú multidisciplinárnymi tímami odborníkov, ktoré zabezpečujú efektívnu komplexnú starostlivosť aj pre deti s viacnásobným a najťažším postihnutím.

Reforma však komplexnosť poskytovania odborných činností ruší. Špecializované centrá budú poskytovať služby už len v jednom druhu postihnutia, čo komplikuje a priamo znižuje dostupnosť poskytovaných služieb pre rodiny s deťmi s viacnásobným postihnutím, pretože od 1. 1. 2023 budú musieť dochádzať do minimálne dvoch poradní situovaných na rôznych miestach (niekedy aj v iných mestách či krajoch), čo je priamo v rozpore s cieľmi reformy. **Naviac umelo vytvorené delenie aj v rámci jedného postihnutia nedovolí zabezpečiť komplexnú starostlivosť v jednej úrovni poradne.**

Návrh riešenia: úprava legislatívy s cieľom zabezpečiť kvalitný multidisciplinárny prístup s jeho novou flexibilitou, uplatnenie nástrojov na zvýšenie pôsobenia odborných zamestnancov s vysokou

špecializáciou v rámci celého Slovenska (zrušením/zmenou presne vymedzenej odbornosti vo vyhláske, ktorá má nadobudnúť účinnosť od 1.1.2023).

Zníženie kvality poskytovanej starostlivosti / Strata odborných personálnych kapacít

V doterajšom systéme sa kvalitné odborné tímy vytvárali na základe dopytu a potrieb konkrétnych klientov v konkrétnom území. Legislatíva neurčovala počet zamestnancov, ani ich odborné zloženie či dokonca druh pracovnoprávneho vzťahu. Systém tak vytváral podmienky pre vznik špecifických zameraní poradní a umožňoval pružne reagovať na terén, jeho potreby a zmeny (napr. potreba zvýšenia starostlivosti pre deti s autizmom). Systém bez personálnych obmedzení bol garanciou efektívnej a adresnej pomoci rodinám, deťom, školám.

Reformou sa od 1.1.2023 zavádza legislatívna podmienka minimálneho počtu zamestnancov (5 alebo 3 zamestnanci) s presne definovanou odbornosťou a druhom ich pracovného úväzku (ustanovený týždenný pracovný čas). Dôsledkom takto striktno nastavených pravidiel je ohrozenie kvality poskytovaných služieb, nakoľko poradne zaväzuje k ich plneniu bez ohľadu na to, či práve tieto odbornosti ich klienti potrebujú alebo nie, príp. v akom rozsahu.

Zákon sa taxatívne zameriava na zedefinovaný pracovnoprávny vzťah minimálneho počtu odborných zamestnancov namiesto vyžadovania stanoveného objemu odborne vykonanej práce (bez ohľadu na počet a rozsah úväzkov). Zamestnanca na čiastočný úväzok (samoživiteľky, učiteľ na univerzite a pod.) akoby nepovažoval za dostatočne kvalitného a zamestnávateľ ho nemôže započítať do povinného počtu zamestnancov. Pričom práve títo môžu byť prínosom aj vo vzťahu k zvýšeniu kvality a rozsahu poskytovaných služieb (napr. viacerí logopédi na kratší pracovný úväzok v rovnakom čase poskytujú starostlivosť väčšiemu počtu detí a na väčšom území, ako jeden zamestnanec na plný pracovný úväzok). Naviac niektorí zamestnanci nie sú považovaní za odborných zamestnancov, čo prináša paradoxné situácie (napr. fyzioterapeut v špecializovanom centre pre deti s viacnásobným postihnutím nie je považovaný za odborného zamestnanca).

Zarámčovanie počtu ako aj odbornosti zamestnancov tak prináša uniformovanosť, stráca sa variabilita, jedinečnosť a možnosť individuálneho prístupu a poradenská centrá sú nútené poskytovať "jednotný" systém starostlivosti.

Návrh riešenia: Zloženie odborného tímu ponechať v kompetencii vedenia poradne v závislosti od potrieb pokrytia poskytovanej odbornej starostlivosti. Zrušenie podmienky zamestnávania na "ustanovený pracovný čas" a stanovenie povinného minimálneho počtu odborných zamestnancov

v rozsahu úväzkov, a nie v rozsahu fyzických osôb (stanovíť povinný prepočítaný počet zamestnancov), čím sa uzná právo a odbornosť všetkých zamestnancov a nielen tých, ktorí sú na plný pracovný úväzok a zamedzí sa ich nútenému úniku z už tak poddimenzovaného systému školstva.

Pilotné odskúšanie nového modelu (evidencie výkonov, financovania, poskytovaných činností) v 2. polovici r. 2023 a jeho porovnanie s doterajším modelom fungovania, ponechanie variability zariadení (napr. orientácia na dlhodobých klientov v špecializovanej poradni "rodinného typu" s menším počtom klientov).

Spracované: 6. október 2022

Spracovali:

Miroslava Robinson, miroslava.robinson@sukromneskoly.sk

Eva Ohráďanová, statutar@sukromneskoly.sk

Model nárokovateľných podporných opatrení

pohľad neštátnych zriaďovateľov, riaditeľov a odborníkov z praxe

Východisko

V aktuálnom legislatívnom konaní (LP/2022/502) predkladá MŠVVaŠ SR návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon). V dôvodovej správe k uvedenému návrhu sa uvádza, že uvedeným návrhom sa plnia niektoré ciele Plánu obnovy a odolnosti SR, konkrétne reformy a investície komponentu 6.[1]

Ako je ďalej uvedené v dôvodovej správe:

„Návrh zákona má v tomto kontexte niekoľko oblastí úpravy:

- zmena definície dieťaťa a žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- definícia školskej segregácie,
- zavedenie a vymedzenie podporných opatrení,
- obmedzenie opakovaní ročníka,
- zavedenie úvodného ročníka.“

S vytýčenými cieľmi Plánu obnovy a odolnosti SR je možné sa vo všeobecnosti stotožniť a považovať ich za adekvátne slovenským realitám a z nich vychádzajúcich potrieb. Oceňujeme snahu o vytvorenie modelu nárokovateľných podporných opatrení pre žiakov so ŠVVP i snahu o desegregáciu škôl.

Za mimoriadne kontroverzné však považujeme navrhované prostriedky na dosiahnutie týchto cieľov, teda obsah a spôsob realizácie, s vážnymi exponenciálnymi dôsledkami pre aplikačnú prax.

Ohrozujúce problémy/dôsledky existujúceho stavu

Kľúčové výhrady:

A) Definície základných pojmov

1. Redefinícia žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Jedným z cieľov návrhu zákona v kontexte zavádzania podporných opatrení bolo rozšírenie definície dieťaťa/žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. V dôvodovej správe je uvedené, že „v praxi totiž túto potrebu nemajú len deti/žiaci so zdravotným znevýhodnením, zo sociálne znevýhodneného prostredia, resp. s nadaním (t.j. deti/žiaci uvedení v § 2 písm. k) až q) školského zákona).“ **Predkladateľ zákona pritom nijako presne nešpecifikoval ani bližšie nevymedzil, aké skúsenosti z praxe a na základe akých kvantifikovateľných ukazovateľov sa dospelo k uvedenému záveru.**

Do toho času platnej definície dieťaťa/žiaka so ŠVVP, v rámci ktorej sa žiaka/dieťa so ŠVVP považuje žiak/dieťa so zdravotným znevýhodnením, so sociálne znevýhodneného prostredia alebo s nadaním, sa navrhuje vložiť nové slovné spojenie "... je dieťa alebo žiak, ktorý vo výchove a vzdelávaní potrebuje poskytnutie cieleného alebo špecifického podporného opatrenia...".

Takto predloženú formuláciu považujeme za veľmi neurčitú a pre implementáciu v školskej praxi výrazne nejednoznačnú. Nie je z nej vôbec zrejmé čo je východiskovým podkladom (diagnózou, dôvodom) pre zaradenie dieťaťa/žiaka do skupiny žiakov s ŠVVP.

Na inom mieste predloženého návrhu zákona (§ 145a ods. 1) stojí: "...Pri poskytovaní podporného opatrenia sa zohľadňuje zdravotný stav dieťaťa alebo žiaka, jeho potreby alebo jeho iná individuálna charakteristika."

Z navrhovanej legislatívnej textácie (v zákone ukotvenej na viacerých miestach) nie je absolútne zrejmé, aký je **východiskový základ pre zaradenie žiaka do skupiny žiakov s ŠVVP** a tým pádom **pre poskytovanie podporných opatrení**. Predkladanú zákonnú definíciu považujeme za absolútne nedostatočnú, lebo pripúšťa rôzne možnosti výkladu či interpretácie jednotlivých zúčastnených strán (škola/podporné tímy – rodina - žiak). Tie s vysokou pravdepodobnosťou budú v školskej praxi spôsobovať zmätočné a konfliktné situácie smerujúce k svojvoľnej adaptácii zákonných záväzkov či dôvodnému vyhýbaniu sa škôl celistvej implementácii.

Nárok na podporné opatrenia musí byť nevyhnutne stanovený exaktným, odborným spôsobom a bez možnosti subjektívnych výkladov všeobecne používaných pojmov ("potreba", "iná individuálna charakteristika"). Vychádzame pritom z elementárnej premisy, že termíny „**potreba**“ alebo „**iná individuálna charakteristika**“ nemusia mať vždy priamy a nespochybniteľný súvis so špeciálnou výchovno-vzdelávacou potrebou, na základe ktorej sa bude žiakovi priznávať nárok na podporné opatrenia.

Už pri rozprave pri tvorbe východiskového dokumentu k uvedenému zákonu (*Stratégia inkluzívneho vzdelávania*) bola zo strany autorov stratégie zrejmá snaha vyhnúť sa uvádzaniu diagnózy detí/žiakov potvrdennej odborníkmi z lekárskeho, psychologického a psychiatrického prostredia (okrem detí/žiakov so sluchovým a zrakovým postihnutím). Uvádzaným dôvodom bol zámer o vytvorenie jedného štátneho vzdelávacieho programu, ktorý mal zohľadňovať individuálne potreby všetkých detí/žiakov (!). **Sme presvedčení, že bez citlivého a vysoko odborného vykonania diagnostiky pre potreby rozvíjania individuálneho potenciálu každého dieťaťa nebude možné u nich nastaviť správne ciele, metódy a formy vzdelávania, čo môže viesť k neúspechu týchto detí/žiakov v edukácii.**

Predpokladaným dôsledkom uvedenej novely bude (aj) to, že žiakom so ŠVVP sa môže stať akýkoľvek žiak, ktorý sa bude dožadovať splnenia svojich potrieb (alebo práv na splnenie potrieb?) alebo sa bude dožadovať nárokov vyplývajúcich z jeho individuálnej charakteristiky (?).

2. Definícia pojmu "školská segregácia".[2]

Návrh zákona zavádza novú definíciu školskej segregácii s nasledujúcim odôvodnením:

Školský zákon segregáciu (resp. segregáciu v školách a školských zariadeniach, t.j. školskú segregáciu) zakazuje, ale nijako ju nevymedzuje. Segregáciu nevymedzuje právny poriadok SR ani vo všeobecnosti. Vzhľadom na formuláciu citovaného ustanovenia, principiálne ide o formu diskriminácie, nie je však jednoznačné, o akú formu diskriminácie ide.

Predložený návrh definície školská segregácia zakladá niekoľko legitímnych pochybností. *Ako sa budú určovať priame ale hlavne nepriame dôsledky? Kto ich bude stanovovať? Existujú štandardy, definície "menej priaznivej výchovy alebo menej priaznivému vzdelávaniu"? Akými nástrojmi sa budú merať?* Do návrhu zákona tak bude vložené právne záväzné ustanovenie o zákaze segregácie bez ujasneného výkladového hľadiska.

Predpokladaným dôsledkom uvedenej novely bude (aj) to, že škola bude s vysokou pravdepodobnosťou, vychádzajúcej aj zo skúsenosti v iných štátoch, čeliť súdnym sporom, lebo podľa názoru rodičov bude segregovať žiaka tým, že mu nebude poskytovať "priaznivú výchovu alebo priaznivé vzdelávanie".

Návrh riešenia - Upravené definície pojmov

Navrhujeme nanovo naformulovať definície dieťaťa a žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a školskej segregácie po diskusii s odbornou verejnosťou a riadiacimi pracovníkmi škôl a školských zariadení a v súlade s relevantnými vedeckými poznatkami (aj napr. z oblasti zdravotníctva) a odbornou terminológiou.

Považujeme za nevyhnutné ujasnenie používania termínov „potreba“ a „iná individuálna charakteristika“ v reáliách slovenského školstva.

Nestotožňujeme sa s nahrádzaním a popieraním diagnóz detí/žiacov stanovených odborníkmi z lekárskeho, psychologického a psychiatrického prostredia vágnymi a nejasnými termínmi, ktoré budú umelo vytvárať dojem zvládnutia bežného prostredia škôl len za pomoci podporných opatrení. Uznanie systému špeciálnych škôl ako jednej z možností čo i len pre malú skupinu detí bude dôkazom toho, že cieľom súčasnej reformy je akceptácia individuálnych potrieb každého dieťaťa/žiaka a nie výrazná eliminácia (likvidácia) špeciálneho školstva.

B) Nerealizovateľnosť niektorých zámerov v súčasných podmienkach slovenského školstva

Niektoré legislatívne zámery sú nerealizovateľné/nevykonateľné, z personálnych, kapacitných, organizačných dôvodov. Najmä v súvislosti so zodpovednosťou za realizáciu cielených a špecifických podporných opatrení (škola nemusí mať podmienky pre zriadenie podporných tímov, napriek tomu bude zákonom zaviazaná plniť všetky podporné opatrenia), a to napriek časovému odkladu vyplývajúceho z prechodných ustanovení zákona.

Návrh zákona vychádza z mylnej premisy, že každé dieťa/žiak je vzdelávateľné v bežných triedach (s pomocou podporných opatrení). Tento omyl povedie k zníženiu kvality vzdelávania na SK - nielen pre intaktné deti, ale bezpochyby aj pre deti, pre ktoré sú opatrenia cielene smerované (pre mnohé deti/žiacov napr. s vývinovými pervazívnymi poruchami, alebo deti/žiacov so stredne ťažkým, ťažkým a hlbokým mentálnym postihnutím a viacnásobným postihnutím je pobyt v bežných triedach zaťažujúci, nevhodný).

Systematicky a bez zodpovedajúceho odôvodnenia pritom eliminujeme existujúci a v mnohých prípadoch dobre fungujúci systém špeciálneho školstva, podporujúci rozvoj praktických zručností žiakov, aby sa stali uplatniteľnými aj na trhu práce alebo v sociálnych podnikoch či chránených dielňach. Nehovoriac o tom, že u detí/žiacov s ťažkým zdravotným znevýhodneným špeciálne školy zvyšujú mieru sebaobslužných a hygienických návykov, čím zjednodušujú starostlivosť a prácu ich rodičov, opatrovateľov a iných osôb.

Navrhované znenie automaticky ráta s tým, že na škole pôsobí podporný tím, čo však nekorešponduje s realitou. Zo znenia nie je vôbec zrejmé, ako má postupovať škola, v ktorej podporný tím absentuje, príp. pre jeho zriadenie bránia objektívne dôvody.

Z materiálu je síce zrejmé, kto sa vyjadruje k jednotlivým opatreniam, ďalej sa však už neuvádza, aký bude proces vyhodnocovania efektívnosti jednotlivých úrovní opatrení, ako dlho sa bude v danom stupni dieťaťu poskytovať opatrenie, kedy bude potrebné prejsť do ďalšieho stupňa. Chýbajú časové následnosti a nie je jasné, kto bude zodpovedný za plnenie.

Katalóg podporných opatrení neobsahuje ucelené kroky pre:

- určenia stupňa poskytovanej podpory,
- času a spôsobu na overenie efektívnosti prijatého opatrenia,
- koordinátora procesu (*napr. výchovný poradca v tomto istom zákone nie je spomenutý ako možný člen podporného tímu, napriek tomu "Výchovný poradca v prípade potreby sprostredkuje deťom a ich zákonným zástupcom pedagogické, psychologické, sociálne, psychoterapeutické, reedukačné a iné služby, ktoré koordinuje v spolupráci s triednymi učiteľmi. Úzko spolupracuje so školským psychológom, školským špeciálnym pedagógom a odbornými zamestnancami poradenských zariadení.*)

Predpokladaným dôsledkom uvedenej novely bude (aj) to, že do školskej praxi sa zavádzajú na jednej strane nárokovateľné podporné opatrenia (zo strany žiaka, príp. rodiča), ale na druhej strane nevykonateľné opatrenia (zo strany školy). Zvyšujeme frustráciu pedagogickej obce z toho, že im bude prislúchať zodpovednosť za plnenie ďalších ťažko realizovateľných (a za nejasných podmienok kontrolovaných) povinností, vyplývajúcich navyše z ťažko čitateľných „potrieb“ každého žiaka.

Návrh riešenia: Navrhujeme nanovo prehodnotiť a nastaviť model nárokovateľných podporných opatrení po diskusii s odbornou verejnosťou a riadiacimi pracovníkmi škôl a školských zariadení.

V rámci MPK **bolo spolu vznesených 366 pripomienok, čo je priamym dôsledkom zle nastaveného participatívneho procesu pri tvorbe návrhu zákona.**

Už tvorba východiskového dokumentu Stratégia inkluzívneho vzdelávania ukázala, že zákonodarca nemá snahu si osvojiť mnohé pripomienky viacerých odborníkov, ktoré im boli adresované.

Navrhujeme doplniť návrh finančného krytia realizovaných potrebných opatrení a návrh postupu pri zabezpečení všetkých podmienok pre splnenie požiadaviek vyplývajúcich zo zákona.

C) Neodborné formulácie procesných návrhov zásadných reformných zámerov

Zriadenie úvodného ročníka v bežnej základnej škole je podľa predkladateľov zákona prostriedkom napĺňania cieľa komponentu 6 POO SR „*zníženie miery predčasného ukončovania školskej dochádzky*“. Navrhované znenie úvodných ročníkov nezodpovedá ani základnému členeniu všetkých skupín detí so zdravotným znevýhodnením. **Nie je jasný zámer navrhovateľa pri určení zriadenia úvodných ročníkov výhradne pre menované skupiny žiakov (NKS, vývinové poruchy).**

Predpokladaným dôsledkom uvedenej novely bude (aj) to, že úvodný ročník nebude prístupný pre všetky relevantné skupiny detí. Na druhej strane bude prístupný pre neopodstatnené prípady, ako napr. deti s nadaním. Máme za to, že nadané dieťa má dostať možnosť predčasného nástupu do 1. ročníka, a nie do úvodného ročníka.

Návrh riešenia: Navrhujeme nanovo prehodnotiť v spolupráci s odbornou obcou model úvodných ročníkov v podmienosti s opodstatnenými nárokmi žiaka/dieťaťa.

V zmysle vyššie uvedenej situácie je potrebné doplniť definíciu uvedeného slovného spojenia “dočasný charakter”, ako aj toho, kto a ako bude definovať limit dočasného charakteru.

D) Zavádzanie nevhodných nástrojov na dosahovanie cieľov

Ako napríklad to, že cieľ návrhu zákona "*Obmedzenie ukončenia povinnej školskej dochádzky v nižšom ako poslednom ročníku ZŠ*" ideme dosahovať zastropovaním počtu prepadnutí na stupni školy (len 1x za daný stupeň). Teda legislatívnym nariadením zakážeme školám nechať prepadnúť žiaka bez ohľadu na jeho opodstatnenosť (*žiak vôbec nemusí prísť do školy ani jeden deň v školskom roku a napriek tomu neprepadne*). Opakovanie ročníka môže mať pre žiaka opodstatnený prínos. Pri jeho zamedzení môže nastať situácia, kedy napr. žiak zo sociálne slabého prostredia alebo so zdravotným postihnutím (s psychomotorickým oneskorením) bude nútený preberať látku, na ktorú ešte nedozrel, len preto, že už mu zákon neumožňuje ďalšie “spomalenie”.

Predpokladaným dôsledkom uvedenej novely bude (aj) zákonom garantované "záškoláctvo". Zákonom daná možnosť opakovania ročníka len raz bude hlavne u žiakov zo SZP vytvárať istotu pokračovať v ďalšom ročníku bez motivácie učiť sa v opakujúcom ročníku.

Návrh riešenia

Navrhujeme predmetné navrhované zákonné ustanovenie vypustiť (§55a ods.8)

[1] Ako sa uvádza v komponente 6 časti cieľ: „*Hlavným cieľom komponentu je znížiť podiel žiakov, ktorí nedosahujú ani základnú úroveň zručností, znížiť socioekonomický vplyv na vzdelávacie výsledky žiakov a podporiť rovnosť príležitostí vo vzdelávaní. Medzi ďalšie ciele patrí zvýšenie podielu detí v predškolskom veku, ktoré sa zúčastňujú na predprimárnom vzdelávaní, zníženie miery predčasného ukončovania školskej dochádzky so špeciálnym zameraním na zdravotne a sociálne znevýhodnené deti, prispôbenie vzdelávania individuálnym potrebám každého dieťaťa a zníženie miery preraďovania znevýhodnených detí z hlavného vzdelávacieho prúdu do špeciálneho školstva.*“.

Reformou 5 komponentu 6 je „*Podpora desegregácie škôl. Súčasťou reformy je **zavedenie definície segregácie do legislatívy**, monitoring segregácie, metodická podpora v oblasti desegregácie, pilotné projekty desegregácie a finančná podpora zriaďovateľom škôl na dopravu žiakov z MRK do škôl.*“.

Zároveň podľa Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2021-2024 „*Podporí projekty, ktorých cieľom je overiť prístupy k znižovaniu segregácie vo vzdelávaní. Vláda SR prijme stratégiu inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní na všetkých jeho úrovniach a v súlade s ňou vytvorí podmienky na **zabezpečenie nárokovateľných podporných služieb a opatrení**, vrátane zabezpečenia potrebného odborného personálu a podporných tímov do škôl a školských zariadení.*“.

[2] „aj) školskou segregáciou konanie alebo opomenutie konania, ktorého priamym dôsledkom alebo nepriamym dôsledkom dochádza k neopodstatnenému priestorovému, organizačnému alebo fyzickému vylúčeniu alebo oddeleniu od ostatných detí, žiakov alebo poslucháčov pri výchove a vzdelávaní alebo k menej priaznivej výchove alebo menej priaznivému vzdelávaniu.“.

Spracované: 6. október 2022

Spracovali:

Miroslava Robinson, miroslava.robinson@sukromneskoly.sk

Daniel Masarovič, prezident@zkss.sk